

**Områdesbestämmelser för området vid Ekerö kyrka, Ekerö kommun,
Stockholms län**

Dnr 2004.23.213

BESKRIVNING

Karta med bestämmelser
Beskrivning (denna handling)

PLANENS SYFTE

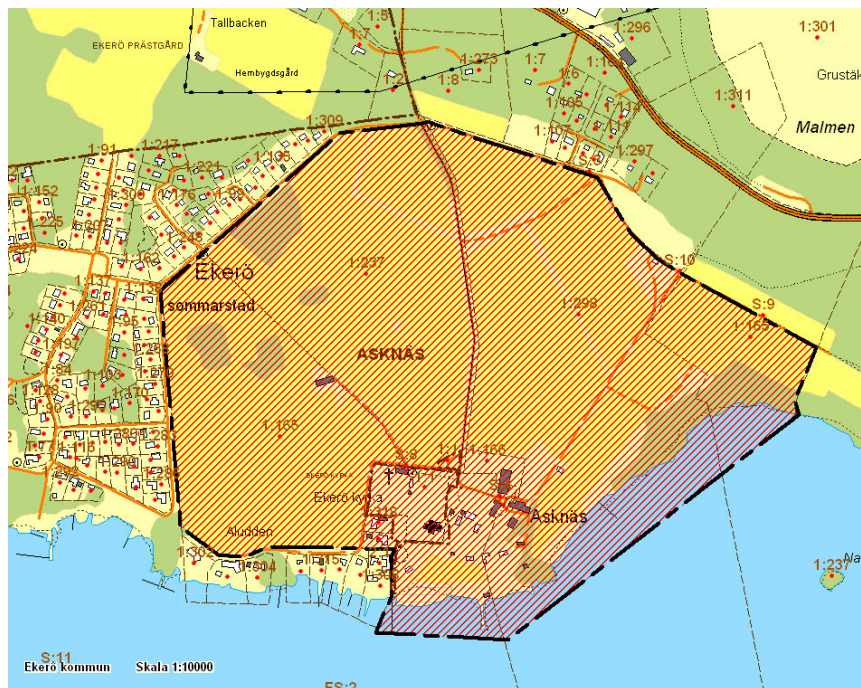
Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2004-06-08 beslutat att arbete med områdesbestämmelser för att säkerställa kulturvärden ska inledas kring bl a Ekerö kyrka.

Områdesbestämmelserna syftar till att säkerställa riksintresset för kulturmiljövården. Bestämmelserna avser att ge tillräckligt skydd för att kulturbygden kring kyrkan ska kunna bevaras.

PLANDATA

Lägesbeskrivning

Planområdet omfattar området kring Ekerö kyrka på Ekerön i Ekerö kommun. Området omfattar i söder en del av Mälaren (Kyrkfjärden).

Planområdets avgränsning

Storlek

Planområdets area är ca 80 ha.

Markägoförhållanden

Planområdet består av fastigheten Ekerö kyrka 1:1, där kyrkan ligger, och som ägs av Ekerö kyrkliga samfällighet samt ett antal fastigheter ägda av privatpersoner. Inom området finns flera olika samfälligheter.

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDE

Riksintressen

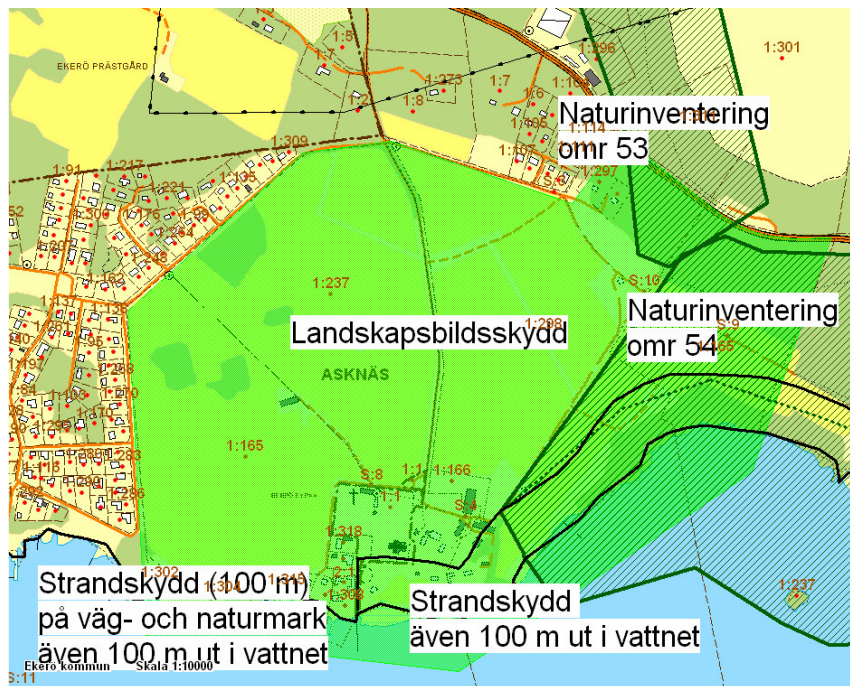
Området omfattas av riksintresset för kulturmiljön enligt 3 kap 6 § miljöbalken (MB). Områden som är av riksintresse för kulturmiljövården skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön.

Planområdet, liksom hela Ekerö kommun, omfattas även av särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap 1-2 §§ MB, som innebär att Mälaren med öar och strandområden, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i området, i sin helhet är av riksintresse. Inom detta område ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Förordnanden m m

För området gäller ett förordnande enligt förutvarande 19 § naturvårdslagen (NvL) avseende landskapsbildsskydd. Detta anses nu vara meddelat med stöd av lag om införande av miljöbalken. För området gäller även strandskydd enligt 7 kap 13 och 16 §§ MB, 100 meter avseende land-, respektive 100 meter i vattenområde.

Kyrkobyggnaden är skyddad enligt 4 kap i lag om kulturminnen m m.

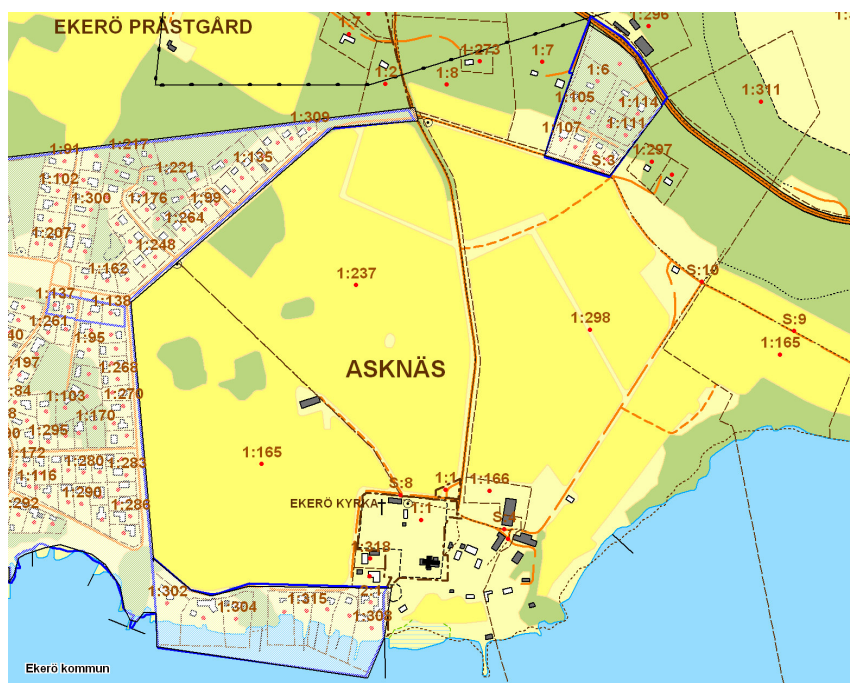
Strandskydd, landskapsbildsskydd och naturinventering

Översiktliga planer

För området gäller översiktsplan för Ekerö kommun, antagen av kommunfullmäktige 2005-12-13. I översiktsplanen föreslås att områdesbestämmelser skall tas fram för området kring kyrkan. Områdesbestämmelserna har således stöd i den antagna översiktsplanen. Något specifikt program för områdesbestämmelserna har därför inte befunnits nödvändigt.

Detaljplaner

Planområdet gränsar i väster och delvis i norr mot områden med detaljplaner.

Områden med gällande detaljplaner

Inom sydvästra delen av det område som omfattas av skyddet för landskapsbilden finns också en gällande detaljplan. Områdesbestämmelser kan inte omfatta områden med detaljplan. Planområdet begränsas därför, så att detta område inte medtas.

I det nya förslaget till översiktsplanen redovisas också en bussgata mellan Sandudden och Ekerö sommarstad. Denna kommer att beröra nu aktuellt planområde.

Naturinventering m m

Enligt kommunens naturinventering finns två områden ”Malmen”(nr 53) och ”Ängsvik-Sandudden-Asknäs”(nr 54) delvis inom planområdet.

Enligt den regionala utvecklingsplanen som togs fram 2001, så berörs området också av en av stockholmsområdets ”Gröna kilar”.

Biotopskydd

Inom bl a jordbruksmark omfattas alléer, odlingsrösen, stenmurar samt åkerholmar av det generella skyddet för biotoper enligt 7 kap 11 § MB.

Allén längs vägen ner mot kyrkan utgörs av fruktträd och omfattas av det generella biotopskyddet, 7 kap 11 § MB. I förslaget till ny översiktsplan anges för allén: *Alla åtgärder med allén ska ske efter samråd med markägare, kommunen och församlingen.*

Förslag till Natura 2000-område och naturreservat

I Asknäsvisken, en del av Kyrkfjärden, finns undervattenväxten småsvalting. I artdatabankens nationella rödlista klassificeras småsvalting som starkt hotad. Inventering av småsvalting i Mälaren gjordes 1998 (länsstyrelsens rapport 2001:07) och av denna

Av länsstyrelsen föreslagna områden för skydd av småsvalting

framgår att en del av beståndet finns i planområdets östra del. Detta redovisas också i kommunens naturinventering. Avverkning, muddring eller arbeten i botten m m kan påverka småsvaltingen, liksom andra åtgärder som kan medföra grumling, t ex dikning. Samråd ska därför ske med kommunen.

I samband med detaljplaneläggnings av västra delen av Sandudden har länsstyrelsen tagit fram förslag till gräns för föreslaget Natura2000-område och förslag till gräns för naturreservat.

Kulturmiljöprogram

I ”Mälaröarna, kulturhistoriska miljöer”, som utgör kommunens kulturmiljöprogram, redovisas kulturhistoriskt värdefulla områden i Ekerö kommun. I den redovisas helhetsmiljöer, närmiljöer och särskilt värdefulla kulturminnen. Även områdena av riksintresse för kulturmiljövården redovisas. Ett av underlagen för kulturmiljöprogrammet var ”Inventering av kulturhistoriskt intressant bebyggelse inom Ekerö kommun”, vilken gjorts huvudsakligen 1974.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRÄNDRINGAR

Planområdet utgörs av ett öppet odlingslandskap, som syns väl från vissa punkter från den mycket högre belägna Ekerövägen, väg 816. Större delen av bebyggelsen inom området ligger i direkt anslutning till kyrkan. Området gränsar i väster mot den Ekerö sommarstad och i sydväst mot Aludden.

Kulturmiljöprogram

Av kulturmiljöprogrammet framgår att området ingår i helhetsmiljön 4 Södra Munsö – Västra Ekerö och i närmiljön 4:2 Ekerö kyrka – Asknäs.

Ekerö kyrka är naturskönt belägen på en lövträdsbevuxen kulle vid Kyrkfjärden och omges åt landsidan av ett öppet flackt åkerlandskap. Från landsvägen som löper längs grusåsen i norr leder en äppelträdsallé över åkrarna fram till kyrkan och den intilliggande gården Asknäs. Kyrkan anses ha uppförts som gårdskyrka till Asknäs under senare hälften av 1100-talet.

Den nuvarande Asknäs gård lär ha uppförts i samband med laga skifte omkring 1880. Ekerös enda storchög, som ligger sydväst om kyrkan, kan tyda på att det här har funnits en stormansgård redan i slutet av järnåldern.

I kulturmiljöprogrammet finns följande värdering av området:

Ekerö medeltida sockenkyrka, vackert belägen vid Kyrkfjärden är en typisk mälarökyrka, som genomgått den gängse utvecklingen från en mindre romansk byggnad till en gotisk salskyrka.

Asknäs gård är en välbevarad anläggning från 1800-talets senare hälft med tidstypisk rik lövsågeridekor i behåll. Gården är under medeltiden känd som stormansgård. Den kan eventuellt ha anor ned i förhistorisk tid vilket antyds av en intilliggande storchög.

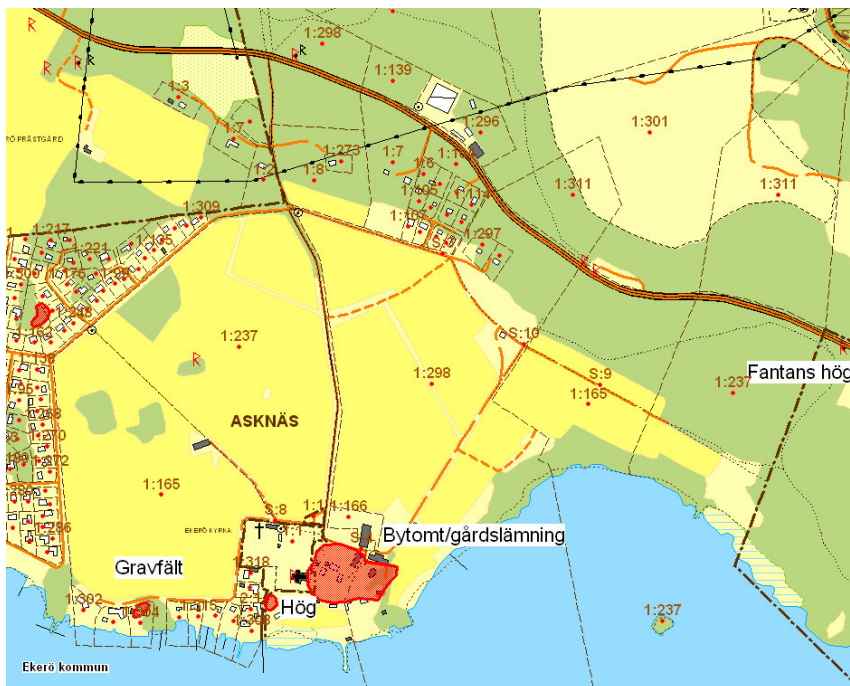
I anslutning till området finns ett särskilt värdefullt kulturminne, Fantans hög.

Inventering av kulturhistoriskt intressant bebyggelse inom Ekerö kommun

I inventeringen redovisas Asknäs gård med 11 olika byggnader och två byggnader på angränsande fastighet samt ett fiskartorp till Asknäs.

Fornminnen

Inom området finns flera registrerade fornminnen i form av t ex gravar, del av runstensfragment och bebyggelse lämningar. Dessa finns markerade på kartan nedan. Läget för några av dessa är osäkert.

Utdrag ur Riksantikvarieämbetets fornminnesinformation med kompletterad text

Hälsa och säkerhet

Området ligger inom normal- och lågriskområde enligt den radonriskkarta, som framtagits på uppdrag av Ekerö kommun.

Strandnära områden kan drabbas av höga vattenflöden. Eventuell ny bebyggelse ska därför, enligt översiktsplanen, placeras med en sockelhöjd på +1,6 m (RH00).

Skäl för bevarande

Området utgör en särskilt värdefull miljö. Ett högt antikvariskt hänsynstagande är motiverat vid komplettering av befintlig bebyggelse och vid förändringar som påtagligt kan påverka landskapsbilden runt kyrkan i ett helhetsperspektiv – d v s såväl natur- som kulturmiljöer

Utformning

Nybyggnad, anläggning och tomt skall utformas med hänsyn till den kulturhistoriska miljön. Ytterligare fastighetsbildning respektive medgivande av nya byggrätter skall ske restriktivt.

För att området skall bibehålla sin karaktär är bebyggelsens lokalisering och utformning av stor betydelse. All tillkommande bebyggelse i området kring kyrkan har därför bedömts behöva omfattas av bygglovplikt.

Även ändring av en byggnad kan ge effekter på helhetsmiljön. För att bevara helhetsmiljön har därför bestämmelser införts om rivning, ändring och omfärgning.

Utökningen av lovplikten sker så att den skall motsvara det som gäller inom detaljplan. Hela den bebyggda delen inom planområdet är klassad att ligga inom samlad bebyggelse. För den innebär den utökade lovplikten inget tillägg vad gäller bygglovplikt för tillbyggnader, uppförande av komplementbyggnader eller murar och plank.

Bestämmelsen i 8 kap 1§ andra stycket plan- och bygglagen (PBL) anger att för ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller jämförlig näring krävs normalt inte bygglov.

Bygglovkrav för dessa byggnader kan införas genom områdesbestämmelser. Detta framgår av 5 kap16 § PBL.

Genom dessa områdesbestämmelser tillkommer bygglovplikt för uppförande eller tillbyggnad eller väsentlig ändring av ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller därmed jämförlig näring. Med hänsyn till områdets kulturhistoriska värden och att en förändring av bebyggelsen markant kan ändra helhetsintrycket av miljön och därmed minska dess värde bedöms en utökning av lovplikten här vara rimlig.

Det utvidgade bygglovkravet för ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller därmed jämförlig näring förenas med avgiftsbefrielse, med stöd av den nya taxan för byggnadsnämndens verksamhet, som antogs av kommunfullmäktige 2004-12-14. Av denna framgår att handläggning av ärenden om dessa ekonomibyggnader i förhållande till områdesbestämmelser är avgiftsbefriad.

Förordnanden

Förordnandet enligt förutvarande 19 § naturvårdslagen bör fortsätta att gälla inom området.

Strandskyddet kommer fortsatt att gälla inom området.

Miljökonsekvensbeskrivning

Områdesbestämmelserna bedöms inte innebära några negativa miljökonsekvenser.

Stadsarkitektkontoret september 2005, reviderat i februari 2006.

Leif Kåsthag
Chef stadsarkitektkontoret

Eva Mill
Planarkitekt